

ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ПЕДАГОГА УПРАВЛЯТИ ІНФОРМАЦІЄЮ: ЕТАПИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

Однією з восьми ключових компетентностей для навчання протягом усього життя, активного громадянства та працевлаштування, визначених Європейським Союзом, є цифрова компетентність. Під цифровою компетентністю розуміють динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність із використанням таких технологій. Законом України “Про освіту” визнано інформаційно-комунікаційну компетентність як одну з ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності. Модель цієї компетентності, відома як Рамка для громадян ЄС (DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens) [1], вивчалась цілим рядом науковців [2, 3]. Поряд із іншими рекомендаціями в сфері цифрових компетентностей від європейських та міжнародних інституцій, які адаптовано до національних, культурних, освітніх та економічних особливостей України, її основні положення лягли в основу Рамки цифрової компетентності для громадян України DigCompUA for Citizens 2.1., яка розроблена групою експертів під егідою Міністерства цифрової трансформації України [4].

Відповідно до Концепції розвитку цифрових компетентностей, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р, визначена необхідність розробки системи індикаторів для моніторингу стану розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей, що є метою нашого дослідження.

На нашу думку, однією із найважливіших складових цифрової компетентності сучасного вчителя є управління інформацією. Ця здатність включає знання, вміння та навички для пошуку інформації та певних даних, їх аналіз та використання у професійній діяльності, вміння отримувати доступ до інформації, здійснювати пошук інформації в Інтернеті, формулювати інформаційні потреби, знаходити відповідну інформацію, вибирати ефективні ресурси, створювати персональні інформаційні стратегії, оцінювати вміння збирати, обробляти, розуміти й критично оцінювати інформацію, зберігання та відновлення інформації: вміння управляти й зберігати інформацію та її контент для полегшення пошуку, створювати базу даних.

Процес формування здатності управляти інформацією можна описати моделлю 5А (рис. 1).

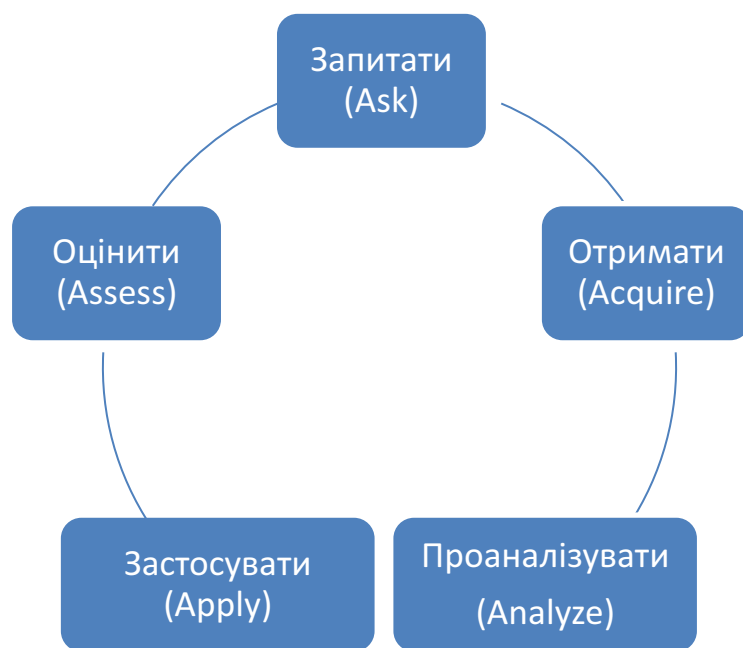

Рис. 1. Модель 5А формування здатності управляти інформацією [5]

Для формування складових здатності управляти інформацією вчитель може використати цифрові інструменти та інструкції. Зокрема, у таблиці 1 подано опис складових моделі 5А та приклади інструментів, що їх формують.

Таблиця 1

Етап, опис	Складові	Інструмент/Приклад
Запитати – здатність скласти перелік критичних питань про те, які знання чи дані шукаються	Розуміння проблеми	Карта знань з предметної області, що розкриває проблему. (Сервіси для створення карт знань https://bit.ly/2PVCnBA)
	Визначення ключових слів	Прийоми створення пошукових запитів. (Курс від Google Digital Workshop. https://bit.ly/2PTiGFt)
	Формування пошукового запиту	Ведення просторого та розширеного пошуку інформації. (Інструкції з формулювання пошукових запитів. https://bit.ly/2PV1UWi)
	Залучення експертів	Запит до професійної спільноти (Google Академія https://bit.ly/3fHgp8)
Отримати – доступ та збір інформаційних	Навички ефективного пошуку	Застосування алгоритмів пошуку (Інструкції із пошуку інформації в Google https://bit.ly/3wpOtOX)

Етап, опис	Складові	Інструмент/Приклад
матеріалів з цифрових та нецифрових джерел	Зберігання закладок на результати пошуку	Використання закладок, електронних нотаток, віртуальних дощок. (Приклад віртуальної дошки цифрових ресурсів для вчителів https://uk.padlet.com/barnaov/in)
Проаналізувати – визначення достовірності та корисності інформації, її впорядкування	Фільтрування даних	Використання спеціальних інструментів для аналізу фейків. (Список інструментів для перевірки достовірності даних https://bit.ly/3sVrXvm)
	Упорядкування даних	Використання хмарних технологій для впорядкування даних. (Приклади використання віртуальної дошки Padlet у роботі вчителя https://bit.ly/2PVGatg)
	Визначення актуальності даних	Розуміння тенденцій, новизни інформації (Інструмент Google Trends https://bit.ly/3rKeTY1)
Застосувати – збереження результатів інформаційного пошуку	Зберігання результатів пошуку	Зберігання вебсторінок, їх фрагментів, зображень, медіа файлів (Інструкція із збереження https://bit.ly/3rRQTSS)
	Створення списків результатів	Зберігання посилань із результатами пошуку (Сервіс для зберігання нотаток та нагадувань https://keep.google.com/u/0/)
	Дотримання авторського права	Правильне цитування знайденої інформації (Створення бібліографічних посилань https://www.grafiati.com/uk/ . Сервіс аналізу цитувань https://ouci.dntb.gov.ua/)
Оцінити – здатність до формування власних пошукових стратегій	Формування та оцінка пошукових стратегій	Використання веб-каталогів (Приклади http://odp.org/ , https://dmoz-odp.org/)

Пропоновані ресурси імплементовані у програму курсу «Методика навчання інформатики» для студентів фізико-математичного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Аналіз їх використання майбутніми педагогами показує зростання показників цифрової компетентності на 1–2 рівні в Національному тесті на цифрову грамотність (<https://osvita.diia.gov.ua/digigram>).

Література

1. Рамка цифрової компетентності [DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens, 2016. URL: <https://econpapers.repec.org/paper/iptiptwpa/jrc101254.htm>.
2. Генсерук Г. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. Київ, 2019. Вип. 6. С. 8–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeeetu_2019_6_4/.
3. Барна О. В., Балик Н. Р., Шмигер Г. П. Формування професійної компетентності майбутніх учителів у закладах вищої освіти України. *Професійна компетентність учителя Нової української школи: формування, розвиток та удосконалення*: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції Тернопіль: ТНПУ. 2020. С. 85–87.
4. Опис рамки цифрової компетентності для громадян України. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf.
5. Information fluency. *Quickstart. Skills Guide*. URL: <https://wabisabilearning.com/pages/blog>

УДК 37.08

Бартенєва І. О.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
irina021271@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНА ІНТУЇЦІЯ ЯК КОМПОНЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Вершиною педагогічного досвіду та майстерності, розвитку особистості педагога є педагогічна культура. Під педагогічною культурою розуміють оволодіння вчителем педагогічним досвідом людства, ступінь його досконалості в педагогічній діяльності, досягнутий рівень розвитку його особистості.

Педагогічна культура є важливою складовою частиною професійної і загальної культури вчителя, яка характеризує ступінь глибини і ґрунтовності оволодіння знаннями з педагогічної теорії та практики в їх постійному розвитку, педагогічною майстерністю, педагогічною технікою та культурою педагогічного спілкування з урахуванням вікових особливостей здобувачів освіти та нерозривного зв'язку з життям. Це адекватний, максимально повний вияв індивідуального потенціалу вчителя в творчій реалізації знань, умінь і навичок, що забезпечує високий кінцевий результат професійно-педагогічної діяльності [2].

Незважаючи на різноманіття компонентів педагогічної культури, рідко